

РІВНІ РОЗВИТКУ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

З позицій сучасних поглядів (М. Акімова, Е. Голубева, В. Дружинин, Г. Костюк, В. Крутецкий, О. Кульчицька та ін.), дослідження проблеми розвитку здібностей молодших школярів неможливе без теоретичного аналізу літературних джерел стосовно рівнів розвитку здібностей індивіда. Отже доцільним вважаємо вивчити думки науковців стосовно рівнів розвитку здібностей особистості.

В таблиці 1. 1. представлено рівні розвитку здібностей особистості та наведено тлумачення окремих дослідників. Зрозуміло, що в процесі оволодіння певною діяльністю індивід змінює один рівень на інший, відтак змінюється природа та структура його особистих здібностей. Відомо, що навіть геній починав свою діяльність з копіювання, наслідування, прикладу оточуючих.

Таблиця 1. 1.

Ієрархія рівнів розвитку здібностей особистості

Задатки	вроджені анатомо-фізіологічні особливості організму, які виступають в якості природних передумов розвитку здібностей
	анатомо-фізіологічні передумови формування здібностей
	спадкові анатомо-фізіологічні особливості, які є основою розвитку здібностей
	спадкові властивості периферичного і центрального нервового апарату
Здібності	синтез індивідуально-типологічних властивостей особистості, що є умовами успішного здійснення певної діяльності
	індивідуально-психологічні особливості людини, які відповідають вимогам певної діяльності й являються умовою її успішного виконання
	своєрідне і відносно стійке поєднання ряду психічних властивостей людини, яке зумовлює можливість успішного виконання нею певної діяльності
	реалізовані в тому чи іншому напрямі і в тій чи іншій мірі задатки людини
Обдарованість	високий рівень задатків особистості, сплав природженого і набутого індивідом
	комплексне явище психіки людини, яке включає єдність інтелекту, творчості і мотивації
	цілісний вияв здібностей людини в діяльності, ... загальна

	якість інтегрованої в діяльності сукупності здібностей
Талант	– найбільш сприятливе поєднання здібностей, які дають можливість особливо успішно, творчо виконувати певну діяльність; – схильність до діяльності, своєрідна потреба в ній; – велика працездатність та наполегливість тощо
	поєднання здібностей, що дають людині можливість успішно, самостійно, оригінально виконувати будь-яку складну діяльність, яка відрізняється новизною підходів
	видатні здібності в якій-небудь одній чи в кількох галузях діяльності, що виявляються в творчому виконанні завдань
Геніальність	вищий ступінь обдарованості людини, вияв її творчих сил, найвищий ступінь розвитку таланту, що дає змогу відкривати цілу епоху, нову еру в тій чи іншій галузі
	свідчить про зверхоригінальність, нові соціально-значимі досягнення, завдяки яким можлива економічна, технічна, соціальна, політична перебудова суспільства
	найвищий рівень обдарованості особистості, втілюється у творчості, що має історичне значення для життя суспільства
	найвищий рівень розвитку здібностей, що виявляється у творчій діяльності, результати якої мають історичне значення для суспільства, розвитку науки, літератури, мистецтва

Вчені однакові у тому, що для переходу на кожен щабель розвитку (від задатків – до здібностей, від здібностей – до обдарованості тощо) необхідно спеціально створені умови.

Отже, дослідники підкреслюють, що здібності індивіда розвиваються в поєднанні з діяльністю, певними моральними якостями та належним рівнем розвитку психічних процесів. Крім того, відносна недорозвиненість однієї здібності дає поштовх для розвитку іншої. Наприклад, дитина, яка має погану здатність до навчання, має добре розвинений музичний слух або вмє гарно малювати.

Останнім часом все більше уваги приділяється розвитку математичної освіти школярів. Високий рівень розвитку математики є необхідною умовою підйому різних галузей промисловості, економіки, сільського господарства тощо. Представники найрізноманітніших професій повинні володіти математичними знаннями. Все це спонукає математику ставати чи не найголовнішим предметом загальноосвітньої школи, а особливо початкової

ланки, адже молодший шкільний вік є сприятливим періодом засвоєння необхідних знань, умінь та навичок.

Досліджуючи проблему розвитку математичних здібностей, дослідники (С. Гусєва, В. Ігошин, Б. Кремінський, Н. Лейтес, А. Мордкович та ін.) звернули увагу, що математичні здібності виявляються в ранньому віці, швидко розвиваються, характеризуючись самостійністю. Багато відомих математиків (Е. Галуа, С. Ковалевська, М. Лобачевський, Б. Паскаль та ін.) виявили математичні здібності до 20 років.

Наприклад, у відомого австро-угорського математика Яноша Бойї математичні здібності почали виявлятися у 5 років. Хлопчик добре запам'ятовував геометричні фігури, орієнтувався у сузір'ях. Батько (вчитель-математик) констатував у сина розвинене сприймання відстані, простору, здатність до мислительних операцій (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, абстрагування, конкретизації тощо) та підтримував його. Ще в дитинстві Янош прочитав всі шість книг Евкліда, а в тринадцять років своїми бездоганними знаннями з математики мав перевагу у студентів університету. З особливим захопленням хлопець вивчав математичні науки (стереометрію, планіметрію, тригонометрію тощо).

Таким чином, нами досліджено проблему розвитку математичних здібностей молодших школярів у психологічній та педагогічній практиці. Спираючись на предмет нашого дослідження, було досліджено рівні розвитку здібностей учнів початкової школи.